

Wprowadzenie

Po wstępnym rozeznaniu, czym jest „regionalna integracja państw”, jej charakterystyce historycznej oraz omówieniu podstawowych koncepcji integracyjnych, a także po dokonaniu przeglądu regionalnych organizacji integracyjnych jako najważniejszych z punktu widzenia prawa międzynarodowego wytworów regionalnych procesów i zjawisk integracyjnych, nadszedł czas na spojrzenie na regionalne organizacje integracyjne z perspektywy analitycznej prawa międzynarodowego.

Podjęcie analityczne będzie tutaj rozumiane jako metoda badania regionalnych organizacji integracyjnych polegająca na określeniu podstawowych z punktu widzenia prawa międzynarodowego problemów związanych z istnieniem i działaniem organizacji integracyjnych w środowisku międzynarodowym oraz ich egzegezje z punktu widzenia podstawowych pojęć i instytucji prawa międzynarodowego.

W konsekwencji rozważaniami zostaną objęte następujące zagadnienia:

- 1) prawnomiędzynarodowe rozumienie regionalnej organizacji integracyjnej (problem: czy regionalne organizacje integracyjne są organizacjami międzynarodowymi czy też powinny być kwalifikowane jako podmioty wobec nich autonomiczne);
- 2) podmiotowość prawnomiędzynarodowa regionalnych organizacji integracyjnych, w tym zmiany podmiotowe ich dotyczące (problem: czy i w jakim zakresie regionalne organizacje integracyjne są podmiotami prawa międzynarodowego oraz czy i w jakim zakresie ich podmiotowość różni się od podmiotowości prawnej tradycyjnych organizacji międzynarodowych);
- 3) podmiotowość prawnomiędzynarodowa państw jako członków regionalnych organizacji integracyjnych (problem: jaki jest wpływ członkostwa państw w regionalnej organizacji integracyjnej na poszczególne elementy definicyjne i cechy państwa oraz jego prawa jako podmiotu prawa międzynarodowego w porównaniu z wpływem członkostwa w tradycyjnych organizacjach międzynarodowych);
- 4) prawno-instytucjonalne aspekty działania regionalnych organizacji integracyjnych (problem: czy i w jakim zakresie regionalne organizacje integracyjne posiadają autonomiczny system instytucjonalny w porównaniu do tradycyjnych organizacji międzynarodowych);
- 5) zdolność regionalnych organizacji integracyjnych do tworzenia prawa, łącznie z kwestią charakteru prawa regionalnej organizacji integracyjnej i jego przynależności do systemu prawa międzynarodowego (problem: czy i w jakim zakresie można uznać, że wyróżnikiem regionalnych organizacji integracyjnych w stosunku do tradycyjnych organizacji międzynarodowych jest ich zdolność do two-

rzenia prawa, czy i w jakim zakresie prawo to pozostaje prawem międzynarodowym);

- 6) zdolność regionalnych organizacji integracyjnych do udziału w obrocie prawnomiędzynarodowym, zwłaszcza ich zdolność traktatowa i jej konsekwencje prawnomiędzynarodowe (problem: czy i w jakim zakresie regionalne organizacje integracyjne posiadają i korzystają ze zdolności do traktatowej oraz czy różnią się pod tym względem od tradycyjnych organizacji międzynarodowych).

Każdemu z tych zagadnień zostanie poświęcony odrębny rozdział. Przy tym w niemal wszystkich rozdziałach tego tomu przyjęte będzie dwudzielne podejście do badanej materii. Najpierw zostanie przeprowadzona rekonstrukcja pojęć i (zespołu) instytucji prawa międzynarodowego. Stanie się ona punktem odniesienia do analizy sytuacji w regionalnych organizacjach integracyjnych. Rekonstrukcja paradygmatu prawa międzynarodowego będzie uwzględniała standard wynikający z ogólnego prawa międzynarodowego i jego kształt w prawie organizacji międzynarodowych, poza rozdziałem dotyczącym specyfiki instytucjonalnej regionalnych organizacji integracyjnych, gdzie z natury rzeczy rozważania zostaną ograniczone do prawa organizacji międzynarodowych. Biorąc pod uwagę złożoność i wieloaspektowość analizowanych pojęć i instytucji prawnych, rozważania mające stanowić punkt wyjścia do analizy sytuacji w regionalnych organizacjach integracyjnych będą dość obszerne.

Drugim krokiem będzie weryfikacja sytuacji w regionalnych organizacjach integracyjnych. Zostanie ona przeprowadzona w dwóch odsłonach. W ramach pierwszej z nich organizacje integracyjne będą porównywane z sobą co do poszczególnych elementów. W drugiej poszukiwane i ustalane będą pewne ogólne właściwości, prawidła czy reguły dotyczące regionalnych organizacji integracyjnych jako pewnej wspólnej kategorii prawnej. Pierwsze ujęcie będzie nieco uproszczone, sumaryczne. Tam, gdzie będzie to uzasadnione i możliwe, zostanie przedstawione w postaci tabeli i w komentarzu do niej. Drugie będzie bardziej refleksyjne i będzie zmierzało do określenia, czy regionalne organizacje integracyjne wykazują odrębności względem tradycyjnych organizacji międzynarodowych i ogólnego prawa międzynarodowego.